

שפתי ראי"ה

כפי שכבר צויין בהקדמה, בחוברת זו נתברכנו במדור חדש המיועד להוות במה עיונית למחקר וחידוש במשנת הראי"ה, והסובב לה.

מדור זה יהא פתוח לכל לומדי משנתו של הראי"ה מהצבור הרחב. המדור יאפשר את פרסומם של מחקרים חדשים ומאמרים מקיפים שנעשו במשנתו הגדולה של הראי"ה, הן בתחום ההלכה והן בעולם המחשבה הנרחב שפרש לנו הראי"ה קוק בכתביו הרבים.

מדור זה יחולק באופן כללי לנושאים הבאים:

- א. חקר ועיון – מחקרים בהלכה ובמחשבה, המקיפים נושאים מרכזיים במשנתו.
- ב. השלמות – השלמות לספרי הראי"ה שכבר נדפסו: מאמרים, אגרות, שו"ת, הסכמות וכדו'. וכן תיקוני טעויות, ציונים ומקורות החסרים.
- ג. אמצעי עזר – אמצעים ביבליוגרפים להתמצאות בכתביו: מפתחות, תקצירים, רקע הסטורי למאמרים, אגרות וכדו'.
- ד. תולדותיו – סיפורים, חידושים והנהגות מחיי הראי"ה אשר לא באו עד הנה בדפוס. וכן מחקרים בתולדות פעליו הרחבים בחיי הישוב ובהנהגת הצבור.
- ה. ביבליוגרפיה – רשימת ספרים מאמרים ופרסומים שיצאו לאור מכתבי הראי"ה, והשייכים למחקר ועיון במשנתו. כמו כן יפורסמו ספרים לעבודות שבשלבי הכנה ועריכה.

מי שיש בידו לתרום מפרי רוחו מהדברים האמורים לעיל, יוכל לשולחם בכת"י ברור וערוך. המערכת תפרסם את המאמרים שיראו ראויים ושייכים לקובץ ולנושאים דלעיל.

השלמות לאגרות הראי"ה

בהלכה ובאגדה

מחוברת זו ואילך נדפיס ככל שיעלה בידנו אגרות שלפי תאריכיהן היו צריכות להיות נדפסות בכרכי האגרות או בספרי השו"ת שנדפסו, ומשום מה לא נדפסו שם. האגרות נדפסו כפי המודפס במקור, למעט תיקוני טעויות דפוס והוספת מקורות.

מקורות המכתבים: ✓

- א. ספר יד רא"ם, ת"א תש"כ.
- ב. ספר התקנות לאגודת קהלת יעקב, חמ"ד תרס"ח.
- ג. חוב' תקנות גמילות חסד גמילות יקותיאל, יפו תרע"ג.
- ד. ספר איש ירושלים, ירושלים תרצ"ז.
- ה. ספר מלכי בקודש, ח"ד, ס"ט לואיס תרע"ט-תרפ"ב.
- ו. ספר הממדים הנבואה והאדמתנות, ירושלים תשל"ד.

א

על - 16 - 177

טבת תרס"ו

לכבוד ידי"נ עז הרב הגאון רב פעלים מאד נעלה, מוהר"ר מענדל שליט"א הכהן, אב"ד בקיירה יצ"ו.

שלו' רב, למר ובא"ל באה"ר.

זה לי ימים רבים שקבלתי דרי"ש מכת"ר בקצרה ועדיין לא שלמתי את חובתי להשיב מפני הכבוד והאהבה הנאמנה אשר כינינו, אמנם אשמים בזה המון טרדוטי וכאשר התקרבו הימים שבהם נוסע צירנו הר"מ הכהן נ"י למחנה כת"ר אמרתי יהיו נא דברי שלוחים על ידו.

אמנם בבאי לכתב לכבוד מר ידי"נ רעי ואחי בדיעות המתרוצצות בקרב לבבינו להיות חלוצים לפני ד' ולפני עמו, לעשות איזה פעלים ניכרים לטובת התרוממות רוח ד' על עמו ונחלתו, אשר יבא רק ע"י התרוממות קרן תורתנו והתעוררות רוח הוגיה ותופשיה, להיות אנשים חיים פועלים לטובה על מצב האומה הנרעשה והגטושה כאניה סוערת בין המון משברים ואת כת"ר אחד מאלף מצאתי, בין המון רב אשר אליהם ראוי לקוות להראות איזה פעל טוב רשום וניכר, אחד מצאתיו המנאץ כמוני את הכלל המביא

שפלות ידים וכל עלבון, הוא הכלל הבדוי בזה, המפורסם לדאבון לבבינו ומקובל יותר ויותר מדאי, כלל ד"ש וא"ת עדיף" אנחנו ידענו כמה רבו חללים של הכלל הזה שאין לו שום שורש וענף בתורה, באמונה, ביראת ה' טהורה רק בפחד שוא הבא מרפיון ידים וחלישות נפש ויאוש בלתי צודק. אנכי הנני עסוק בחובי, בעיון ובכתיבה ביני לבין עצמי לעת עתה לחפש עצות נכונות איך להסב אלינו את כלי המלחמה אשר אויבנו מחוץ ומפנים מהרסים בהם את מבצר משגב חומותינו. חושב אני, בכת"ר אמצא ידים חרוצות מלאות דעת ויראת ד' טהורה למחשבות לבבי. כן דברנו בקצרה בהיותנו פה, ועתה ידידי, היחשוב שיש רשות לנו לעזוב את מחשבותינו, הידמה שעלינו להתבהל או להתירא מרובא דעלמא, בין שיהיו אנשים מן השוק בין שיהיו ת"ח גדולים וגדולי גדולים, אם לא כלבכם יהיו הענינים אשר בהם נחתור לצאת לעזרת ד' בגיבורים, להראות לעולם כולו, איך ע"י נצחה ועזה של תורה ישע ישראל ואיך באור תורת אמת יראה אור לגרש ע"י את הצללים הרבים השמים כליל צילנו בתוך צהרים, ולמה זה יחשה, למה ישבת מעבודתו, למה לא יעירני גם אני בכחו המעשי הנפלא והטוב, העוד אין הדבר מבורר למדי לאיש בעל רוח נכון ולב טהור ואמיץ שכמותו יב"י, שגדולה היא הפעולה הקטנה שבקטנות שתעשה לסול מסילה להראות פעולתה של תורה ותופסיה לטובה על כללות האומה, בין במעמדה הרוחני ובין במעמדה החמרי כמה דאפשר מכל הדברים הטובים והמדות הטובות שיש בידינו לעשות וכלבבנו לציירם. תחזקנה ידי כבודו, ואם באו מים עד נפש, והאומה הרוסה ורצועה באין מעמד, תעודדנו ביותר רוח ד' כי מעת צרה ליעקב יאיר אור חסד וישע. אבל אנחנו לפעול הגנו חייבים. אין מקום להפטר ממחשבות טובות ומפעולות טובות על ישראל ועל רבנן על תורתנו וארץ חמדתנו, על החלוצים הנכונים לזרות ולהבר, לנקות את כל הדיעות המשוטטות בעולמנו ולברר את הברורים היותר זכים שבהם, לתתם ביד ראשי האומה, יודעי תורה ובעלי יראה טהורה בדעה וחכמה באופן מעשי. טרדותי רבו לפי חלישות מצב הגוף והנפש, ע"כ מעטה מאד היא עבודתי לעת עתה, עכ"ז לא יפול לבנו חמוש אונים בבטחון אמיץ, במשגב שם ד' אלקי ישראל, שימינו תסעדנו, להזריח אור יקרות, אור שלו' ואהבה, אור גבורה וחכמה, אור גועם ד' וחדות פניו, על חלק גדול מחכמי תורתנו והם יהיו לכחות פועלים בפעולת כפים בדבר שפתים ובכח של ספרות מחודשת גדולה ורחבה, שממנו יפחדו כל בעלי כנפים של העופות הטמאים שור ושבר, צרה ומשטמה בבית ישראל. ומעז גבורתה, מהוד יפיה ורוחה הכביר ישחו כל עוזרי רהב, והחיל אשר נגע ד' בלבם, תבא בקרבם רוח עז וגבורה, רוח חריצות ואהבה, לפעול ולהתעודד ורוח העצבון והעצלות שהם באים מתגרת יד הרשעה, דוקא במחברת של תורה ויראה יסורו, ורוח חדות וגבורת הנפש, רוח זריזות ואהבת המעשה והפעולה מבלי להתנודד, מבלי לחשש חששות מרובות ויתירות המכבות את כל זיק של חפץ כפים המאיר בכל נפש טהורה, יבא במחיצתם של ת"ח עובדי עבודת ד' ועמו במקדש תורת אמת.

אחלי ידידי, אם יש תחת ידו מחשבות מעשיות קרובות להוציאן אל הפועל יודיעני נא. אולי אוכל הועיל מעט או הרבה. נקוט כלל כי כל דבר קטן המביא טובה רוחנית או חמרית לישראל לא יקטן בעינינו, ומכל דבר גדול ונשגב לא נתבהל ולא נסוג אחור ואזור ישראל בגבורה ועוטר בתפארה, יאמצנו למען עמו ונחלתו ויחנינו ברוח נדיבה, רוח עז וגבורה וישכון בתוכנו אהבה ואחוה שלו' וריעות. - - - אחתום בברכה באה"ר ורגשי ידידות נאמנה כנה"י ונפש ידי"ע דוש"ת כלונ"ח, מברכו במעולה שבברכות בחיים של חילוף עצמות והצלחה ברוח וחומר לשלם השי"ת תורתו ועמו, ד' עמך גיבור החיל.

אברהם יצחק הכהן קוק

W.P.N - 25

לכבוד האגודה הנכבדה "קהלת יעקב" יכוננה עליון
שלום וברכה באה"ר.

חוברת התקנות ראיתי ומלאתי שמחה וגיל מזיו רוח הקדושה ורוח החיים המרחף עליה, כמאז כן עתה ולימים הבעל"ט. ידידי האהובים, הנה ידי עמכם בעה"י, לעדור בלא לב ולב, בעד המטרה הנאדרה בקודש אשר הצבתם לכם להראות בפועל בנין אה"ק, והגשמת תחילת צמיחת קרן ישועה לישראל על אדמת הקודש ברוח לאומי, ישראלי, שלם מלא וחי, המוכשר לתקוה טובה בברכת שמים מעל, שהוא דוקא אותו הרוח הקדוש השרוי בגשמות כשרות אשר ד' אור להם, ודבר קדשו לחייהם לק, היו לכני חיל אחים אהובים חזקו ואמצו, והייתם לברכה, ולתקות דור דורים, כנפשכם היקרה ונפש אסיר תקות עם ד', על אדמתו במהרה בימינו בקרוב.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק
רב ואב"ד בעה"ק יפו והמושבות תובג"א.

1) לסדור צעירי ירושלים בחקלאות ע"פ התורה.

2

5-2017 - 25-10-2017 (10/10/2017)

“ואר”א אין צדקה משתלמת אלא
לפי חסד שבה שנאמר: זרעו
להם לצדקה וקצרו לפי חסד”

(סוכה מט ב)

עולם חסד יבנה, זאת היא אמת ה' לעולם, אשר יאמר ישראל תמיד בכל דרכיו ובכל מעשיו. גומלי חסדים בני גומלי חסדים, זאת היא תפארת היחש העושרת את גוי קדוש שומר אמונים, ורוח החיה המתהלכת בכל אופני מעלליו המתכנת את רוחו ומקצבת לו את שבילי חייו. "תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים" (סוטה יד.). הקדושה הרוחנית העליונה, אשר כל העולם כלו הודם לרגליה, אורה של תורה, מבססת לה את מעמדה על יסוד גמילות חסדים, תמצית תכונת החיים המתדמים לחפץ ה', הטוב והמטיב בבריות עולמים כלם. להטיב לבריותיו, והטבת עולמים בגמילות חסדים, היא קשורה בטובה שאינה פוסקת אלא הוזרת חלילה, מחיה ומעוררת והולכת מחיל אל חיל. זאת היא ההכרלה המחלקת בין הצרקה לגמילות חסדים¹ במקום אשר החומר של צדקה הולך ונאכל, ובחושיו בשר לא יראה עוד, וגנוז הוא רק במקום אשר אין העין שולטת בו, ואין בה לפי זה אותה הרוגמה הגלויה של חסד עליון בעולמו, שכל טוב וחסד ה' היא מלאה הארץ, הכל עומד ומתקיים גם גרגיר אחד אינו נאבד, כל הבריות כולם על שלחנו של מלך הכבוד הם יושבים, נהנים מטובו, והטוב קים ועומד, הולך ומתחלף רק מצורה לצורה, זו ממקום למקום אבל עושה הוא חמיד בלא הרף את פעולת חסדו, העטרה של הצדקה היא חסדה. נצחה וקיומה שהיא מתבלטת בכל עז בגמילות חסדים הגדולה מן הצדקה.

ז. עיר רמב"ם מתנ"ע פ"י ד"ו. גמלי הארץ: על הצדקת המלך הורג את ז' הכהן אלמוני (אל) וצאנו משה

כמה גדולה היא מדרת גמילות חסדים מצד קיומה ופעולתה הנצחית ההולכת במעגלה תמיד בכל אתר ואתר, אמנם טובה כפולה ומכופלת למקום הקדוש עליה, כלומר כשהיא שתולה בארץ חמדה, כשהיא עושה פעולתה להעמיד מעמדן של ישראל המחזיקים בכנף מעיל ארץ צבי, ומחוננים את ישיבתה, צדקת עולמים הקשורה בגמילות חסדים כזאת מנצחת היא את מפעלה, כנצח והודר של הכללת הכלל כלו, כל עם ה' וכל ישעו וחפצו, מי יוכל לתן קצב למצוה קבועה לדורות כזאת השתולה בכרם חמד גאון צבי נחלת ה'.

על כן בואו ונחזיק טובה לאיש אשר רוח ה' נוססה בו להשכיל ולהטיב, תור אדם המעלה, אשר חננו ה' בהון ועשר, וביותר ברוח טהרה ואהבת חסד וחבת ארץ חמדה ומקראיה, כבוד הגביר הנדיב מר יקותיאל ב"ר משה הלוי מאנקעוויץ נ"י, אשר הואיל בצדקת נפשו ליסד את המוסד הנכבד והיקר הזה גמילות-חסד חבר-יקותיאל אשר יקרא לדורות על שמו ושם חברתו נות ביתו הכבודה מרת מינדל תחי, פעה"ק יפו ת"ו, העיר שהיא השער הגדול לבאים אל ארץ ה', הלוקחת חלק גדול ונעלה בכל מסיבות ישוב אה"ק ומפעליה ההולכים ומתעוררים לחיים ולברכה, לקריאה של חבה לבנים פזורים בקצוות באדמת נכר לבא ולהאחו בחבל הק'. הצדקה המשתלמת לפי חסד שבה, הצדקה המתוארה בכל גדלה בתור הכנה, לגולת הכותרת העליונה היא החסד החיה בעלומיתה בגמילות חסדים, הצדקה הממלאה את מקום הזריעה בעוד שגמילות חסדים היא גמר פריה וקציר תבואתה, היא משתלמת בכל עזה ותפארתה בהיות עמוד גמילות חסדים למשגב לה, והעולה בכמה מעלות בקודש בהיותה צדקת ה' בחבל ארצו בגאון יעקב אשר אהב סלה. הצדקה והחסד המשלימתה, תהי' לצור מעז ולמגדל עז, לכבוד הנדיב המיסד את קופת החסד הנכבדה הזאת ולכל אלה אשר יבאו להמנות ולקחת חלק בהגדלתה והתרחבותה עפ"י התקנות הנאמנות, אשר התוו לה לתכלית הטוב והחסד, מכון אור ה' בעולמו ועל אשר גאותו.

והנני בזה חותם בברכה, מקירות לב ונפש, לכבוד המיסד, יהי' שמו לעולם ולכל המשתתפים לדבר מצוה קבועה לדורות זו, ויהי גועם ה' עליהם, ונראה כלנו יחד בחסד ה' על עמו ועל יראי, ובשוב ארץ צבי לבצרון בגאולה שלמה, ונודה לה' תמיד על חסדו ואמתו ורב טובו לבית ישראל, וזרע השלם יתן פרי, ופרי החסד ינוב יבולו לתפארת עולמים, בחצרות ה' והררי קדשו, כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, ברכ עז ורב שלום. בעה"ח כ"ד כסלו תער"ג.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבר לעם קדוש על אדמת הקודש

פעה"ק יפו והמושבות.

הרבני גיטליס, 3 יולי 1906, בלגיה.

2 - 10

ד

ב"ה כ"ז תשרי עטר"ת.

שלו' וברכה, אורה וישועה לכבוד ידידי הרבנים הגדולים, בתורה ויראה רבי פעלים חברי ועד הכללי כנס"י בתוככי ירושלים עקו"ת תובב"א.

אחדשה"ט באה"ר והדרת הכבוד.

הגיעני מכתבם הנכבד מ"ט אלול העבר' בקריאה של חבה מצרם לבא לעבוד עבודה"ק

בעיקר¹ תובב"א, והנה מה אשיב על דבר נכבד כזה, בעיקר הענין אם כי קטנתי מלשאת עלי את משא הקודש הזה שהי' ראוי ליחידי סגולה גדולי עולם, אך אם טובת עיר הקודש אשר זה כל מעיני דורשת כזאת, לא אוכל לסרב,² וברבים יהי' עמנו לדרש ד' ועזו לבנון את מצעדנו למען שמו וקדושת מקום בית חיינו עדי עד בעזה"י. אמנם לעשות באמת לטובת עיה"ק בזמן הזה אי אפשר בשום אופן בצורה זעירה ופרטית. וצריכים אנו לרכוש לנו את כל הכחות המפוזרים של אחינו יראי ד' וחושבי שמו אשר בעיה"ק ולצרף לזה ג"כ את הכחות הטובים שביתר ערי הקודש והמושבות, אם אפשר הדבר ראוי לבא גם באיזה יחש עם אחינו הספרדים, בצורה מאוחדה כזאת אפשר בעה"י לפעול הרבה מאד לרומם קרן ירושלים ומוסדותיה הקדושים, ולהחל בעבודה"ק בעוד שהנני יושב פה בקרית מ"ר בחו"ל ליסד את היסודות הראשים לעבודה חזקה ונמשכת בעה"י לימים הבעל"ט למטרה זו ראוי שיבאו עה"ח ראשי המוסדות היותר חשובים, ובתי הדינים, וגדולי העיר הנודעים לשם גם בחו"ל, כמה דאפשר להרבות ובכתב רבנות נהוג ומפורט יפרטו את החיובים היסודיים של הרבנות כעת ואת הזכויות הנלוות עמם, ואז נוכל בעה"י להחל בפועל לרוממות קרנה של עיר קדשנו ותפארתנו כרצון כל יראי ד' וחוכבי שמו³, וגדולי הדור בכל ארצות הגולה שאקוה שיהיה לכולם לב אחד לבנות בית ישראל על אדמת הקודש בקדושה וטהרה ברוח עז וגבורת קודש, לקדש שם ד' הגדול, הנקרא על עמו ועל עירו ונחלתו לעיני כל בית ישראל, ולנגד כל אפסי ארץ וכל ממלכות העמים.

וד' יעזרנו ע"ד כבוד שמו ויראנו בישועתו לשמח עניי עמו ולרומם קרנות צדיקים, ובישועת חומות וחיל, ישמח לב מבקשי ד', והי' זה שלו' וברכה נאמנה כנה"י ונפש ידיים עז מכבדם כיקרת ערכם הנעלה, מצפה לתשועת ד' לשוב אל הקודש לעבודת ד' ועמו בעיה"ק תובב"א.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

(1) נרפס באגרות הראיה ג' נספחות, ד.

2. מדברי הרב זצ"ל על הרבנות הירושלמית (נרשמו ע"י הרב ש.ב. שולמן ונתפרסמו בחוב' חזון יהודה וירושלים, חוב' 70, ירושלים תרצ"ו, וכן בתור כרוז). "מה שייך להיות רב בירושלים, עיר שמלאה חכמים וסופרים, ת"ח ובני הישיבות בקיאים בכל חררי התורה ומכמניה, עלויים נפלאים, ומה גם שבכל שנה ושנה מתוספים בתוכה רבנים וגאונים שישבו על כסא הרבנות בקהלות ישראל בכל תפוצות הגולה. רק מי שהוא במדרגה של משיח בעצמו ראוי להיות רב"ז של ירושלים עיר קדשנו ותפארתנו. ואם קושיא על עצמנו, אמנם הרבנות בנוגע אלי היא בבחינת "מסאנא דרב מכרעאי" (מנעל שהוא גדול ממדת רגלי), אולם בחליצה מוצאים אנו חליצה בנעל גדול אם הוא יכול להלך בו כשר, ואם הנעל גדול יותר מדאי, יכול למעטו במלוא תבן ושאר דברים ואז נקרא יכול להלך בו.

ונחזי אנן אם ממלאים לאדם מנעל הגדול ממדתו בתבן, אכן באופן כזה יכול להלך בו ברם כמה עקיצות ודקירות מקבל ההולך בו על כל צעד ושעל. ומ"מ בזה נעשה הנעל במדתו וכשר - כן הרבנות הירושלמית אשר היא מבחינת "מסאנא דרב מכרעאי" משתדלים להכשירה עלי ע"י דקירות ועקיצות וע"ז נעשה עלי הרבנות כמדתה. וברוך השם גם מספוא רב יש עמנו".

3. במכתב תשובתם, אג"ג נספחות 2 נוספו על המוסדות שחתמו עוד מגדולי ירושלים ומוסדותיה.

הירשענזאהן שליט"א האבד"ק הובאקען יע"א.
 11 - מלכא דמלכא

ה

ב"ה, כ"ד אר"ש תרפ"א.

שלום וברכה לכ' ידידי הרב הגאון החכם הנעלה הוגה דעות ותוכן עלילות מו"ה חיים
הירשענזאהן שליט"א האבד"ק הובאקען יע"א.

אחדשה"ט באה"ר. אדוני הרב כמה גדולים דברי חכמים תפשת מרובה לא תפשת כאשר
 בא ספרו היקר "מלכי בקדש" חלק שני וראיתי רובי עניניו חשבתי לכתב לכת"ר בארוכה
 על כמה פרטים מדבריו, פעם כבונה פעם כסותר, והרעיון הזה הוא הוא אשר גרם
 שנתאחרה גם כן תשובתי הקצרה הנימוסית בתור הודאה על קבלת תשורתו היקרה.
 אבל בכל משך הזמן נערמו עלי טרדות לאין חקר, וראיתי כי לא קרובה היא כ"כ העת
 אשר אוכל לסדר דברים מכוארים על הענינים המרובים והמענינים כ"כ אשר נגע בהם
 כת"ר חביבי שליט"א בספרו הנכבד ע"כ אמרתי לא אהי' כעובר עוד על כל תאחר את
 חק הכבוד הראוי לכל אדם ובפרט לגברא רבא דכותיה, דכל דילדא אמיה כותיה תוליד,
 אע"ג שלפי הנראה לענ"ד בכמה וכמה מקומות מדבריו אית להו פירכא, שכולן אמנם
 מסתעפות מתוך תומת לבכו הטהורה שאין לבו נוטה לחשד את הדברים המוחלטים
 בהחברה האנושית שבהוה בתור מוסר וצדק, שהרבה מהם אינם כי אם כסף סיגים
 מצופה על חרס, אבל כמה נכבד הוא תם הלב הטהור בעצם המתעלה על כל תרמית
 ורוכסי איש ושבע יפול צדיק וקם. והגני בזה חותם בכל חותמי ברכות באה"ר ונאמנה
 כנה"ר ונפש ידי"ע, המצפה לתשועת ה' על עם קדשו וחבל נחלתו במהרה בימינו בקרוב.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

ו

11 - מלכא דמלכא

ב"ה, ה' מרחשון תרפ"ג.

ידי"ג הרב החכם הגדול בתו"י אדיר דעה ובינה, מוהרש"ט גפן שליט"א. שלום רב לו ולבא"ל.

בששון לב קראתי את דבריו היקרים באותיות מחכימות של הרפוס אחרי שכבר חמותי,
 ראיתי אורם בכת"י. לכתב לכת"ר בקורת מפורטת אין כעת ביד, טרוד אני מאד בגופי
 הלכות ובמילי דציבורא, עד אשר קשה לי לטייל ברוחב דעת. אך בכללות אומר לכת"ר
 שדרך עיונו העמוק והישר הוא קרוב אל לבי, גם לפי הכשרתי המועטת בחכמה
 הלאמודית, שהיא כסולם לחכמה העליונה.

תחזקנה ידיו והיה שכרו שלם מאת ד' ארון האמת, כנה"ר ונפש וידי"ע דוש"ת וחכמתו
 באה"ר.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

בס"ד

הרב יוחנן מנחם ישמח ז"ל

לע"נ
 ר' צבי יוסף ישמח ז"ל
 נלב"ע אב תשמ"ז

תקוני טעויות לארבעת כרכי אגרות הראיה

להלן נרפטים תקוני טעויות לארבעת כרכי אגרות הראיה. רוב הטעויות תוקנו מסברה, חלק קטן תוקן עפ"י כתיב"י וחלק עפ"י הנדפס במקום אחר (כאשר האגרת נדפסה גם במקום אחר). לפיכך אין להתייחס לתקונים אלו כמוחלטים, אלא רק בדרך ההשערה. כשנכתב ע"י התקן אוצ"ל (אולי צריך לומר) הכונה היא שהתיקון מסופק.

רוב התקונים לג' הכרכים הראשונים נלקטו מספרים שונים שבעליהם תקנום. כן נוספו תקונים שהובאו בס' אוצרות הראיה (עמ' 582-622). אלה שנראו לי נכונים הובאו כאן בציון השם (ר"מ צ) וריאל, בסוגרים.

אודה לכל מי שימצא טעויות נוספות אם יעבירם אלי.

השורות שנספרו הן של הטקסט בלבד (ללא החתימה ומספר האגרת).

תיקונים לאגרות ראיה

כרך א

עמ'	אג'	שורה	המתחילה	במקום	התיקון
ח	ה	6	להודיעך	להודיעך	אוצ"ל להודיעני
		29	שהלשון	הבשר	לכאו' צ"ל העצם
			הערה 2 צ"ל בעיקרו מבואר באגרת		
ט	1	15	תקוה	מפה	לפה
יט	כ	23	גבול	יפרק עול	יפרק [ממנו] עול
כ		7	דעה	כלל	להכלל
לב	לה	20	דעתי	ישועילן	שיואילן
מב	מג		הערה 2 השייכת לעמ' זה נדפסה בטעות בעמ' מד		
מז	מד	16	את	הכלל	אוצ"ל הכל

עמ'	אג'	שורה	המתחילה	במקום	התיקון
מט		28	שמות	ליותר	אוצ"ל יותר
נח	מט	6	זה	כבוד	כבוד
סג	נה	19	אז	אז	אז
סו	נט	8	ניקח	שאה"ק	באה"ק
פה	עט	12	כלו	כלו	כלל (רמ"צ)
צה	פט	14	למשל	החומרי	החומריים
צה		15	והמוסרי	והמוסרי	והמוסריים
צו		13	התכונה	ראיו	ראוי
		הערה 8 צ"ל שמות כא כא			
ק		8	כך	להשיג	להשיג
קב	3	21	עצמי	הרוח	הרויח
קג		12	האור	ועוזו	אוצ"ל ועוזו/ועוזו
		16	הציבורי	הציבורי	הציבורי
		34	אבל	הכלכליים	הכלכליים
		הערה 4 צ"ל סוטה לב. לה:			
קה	צא	30	היריעה	נותן	הנותן
קיא	צה	7	קרן	מפיו	באגרות מהדו"א מפניו
		19	ושמחת	בה"	בה"
קיב		8	כל	למעשה כי	למעשה [אין בזה ערך גדול מ"מ ראוי הענין לברור ותחזקנה יריכם] כי
קיג	צו	20	תורה	מחור"ל	באגרות מהדו"א בחור"ל
קיד		1	הרבה	כבר	כבר
		2	בתחילה	תרגזו	באגרות מהדו"א תיראו
קיה	צח	17	כלום	כלום	כולם
קכד	קג	30	ומשו"ה	עו"	ע"י
קכז		21	אני	הנ"נ	רנ"ג
קכח		22	אשר	בעתם	בעצתם
קלד	קי	12	היסודית	הגרעין	הגרעין
		19	בימים	היור	היותר (ר"מ צ)
		הערה 6		רא"ש	רמב"ם
קלה		17	שהידיעות	העליונות	העליונות (ר"מ צ)
קלו	קיא	16	באמת	מיד	מאד
קמג	קיב	6	אין	באחרים	באחרית
קנ	קיט	21	שהיא	הושכרה	הוכשרה
קנג	קכב	8	הנני	חותב	חותם (ר"מ צ)
קנד	קכד	5	ומבלתי	כ"ה	כ"ב
קנו	קכו	16	אך	זה	זו
קסו	קלה	33	שם	דאסונים	מאסונים
קצד	קמט	4	האומה	ומתוק	ומתוך (ר"מ צ)
ריא	קסא	15	ונפתח	ההי'	שהי' (ר"מ צ)
רכט	קעח	28	את	יגיה	יגיה
רמ		הערה 5 שייכת לעמ' רמב			
רסח	רטז	4	עלינו	לסלק	לסקל
רפו	רלח	21	אבל	ש'הרה	טהרה (ר"מ צ)
שח	רעב	24	ע"פ	מטול	בטול
שכ	רפג	הערה 1		פל"ז	פל"ו
		הערה 8		פ"ב	פ"א
שכח	רפז	15	אשר	לקהל	אוצ"ל להקל
שכט	רפט	28	צריך	היתיר	היתיר
שלא		13	בה	ישב כה"ג	יש בכה"ג
שלט	שא	23	לפניו	על	אוצ"ל עם
שמט	שיא	30	שאנו	ילמדו	יעמדו
שנ	שיב	33	והשי"ת	ממשיכי	ממשיכי
שנא	שיג	2	לכבוד	פאהמ"ד	פאה"ד
שנא		20	ע"י	היושב	הישוב
שנג	שיר	33	והטורח	לפי בדרך	אוצ"ל לפי [זה] בדרך

עמ'	אג'	שורה	המתחילה	במקום	התיקון
שנז	שיח	25	וע"ד	בדבר	בדברי
שנח		11	כפשטם	ה"ז	ה"ז
שסב	שכר	29	סי'	כאוב	כתוב

כרך ב					
יג	שמט	2	ברוב	ברוב	אוצ"ל בריב
לא	שסט	16	לעזור	לעזור	אוצ"ל לעצור
מב	שעט	34	שהוא	מתלבטת	אוצ"ל מתבלטת
נר	שצר	5	בין	ששא"ז	אוצ"ל שאא"ז
סר	תז	16	ע"פ	פעולים	פועלים
ער	תיט	2	תהי'	לצר	לצר
צו	תנו	26	וינהרו	את	זאת (ר"מ צ)
קלט	השורה המודפסת בסוף העמוד אין מקומה כאן				(נר' בסוף עמ' קלו)
קעב	תקמא	25	שיש	ורוגמתו בסידור	ורוגמתו [ביחוד הקודם לן] בסידור
רלא	תרב	29	כמפורסם	נערם	נערב (רמ"צ)
רלג	תרב	8	הרוחניים	השקפה	בהוצאה החדשה של מוסד הרב קוק השפקה
רסא	תרמד	9	ישראל	הנסיונות	הנסיונות
רסד	תרמו	20	ב"ה	מלחמיה	מנחמיה
רצב	תרפו	21	וחשובי	וחשובי	וחשובי
רצה	תרצ	12	שמעת	ולא	אלא (ר"מ צ)
שיב	תשיר	30	פנימית	ושינון	בהוצאה החדשה וששון

כרך ג

א	תשלח	13	פנימית	שפיותינו	צפיותינו
לה	תשסז		איגרת זו בהשמטות נר' לק' עמ' רסז (אג' תתקנג)		
מ	תשעא	24	סוף	אל	של
מה	תשעח	33	מבלי	התועדותם	אוצ"ל התועדותם
נג	תשפד	21	מקום	היא	אוצ"ל היה
נח	תשפז	11	בטבע	חגנו	חגנו
סא	תשפט		שורה אחרונה	אז	אוצ"ל א"ז
סב		8	אצל	ולא	אוצ"ל אלא
סו	תשצג	הערה 26		ועי' הראיה	ועי' [אגרות] הראיה.
סז	תשצג	14	שבראשם	עומר	עומר
עב	תשצה	23	האורה	באורותיה	אורותיה
עג		22	אשר	והעם	אוצ"ל ורעם
פז	תתח	7	כלומר	עליו	אליו (ר"מ צ)
קכד	תתמג		שורה אחרונה	לתשובה, כ"א	לתשובה [בלבד], כ"א
קכו		3	אנשי	סגולה, לגלות	אוצ"ל סגולה, [הם] לגלות
קכט	תתמח	15	שום	אתה	ואתה (ר"מ צ)
קנו	תתעא	23	הישר	מחיה	אוצ"ל מחיי
קס	תתעב	11	דחוקים	ואחנו	ואנחנו (ר"מ צ)
רנט	תתקמד	1	רשות	מאשר	משאר
רסז	תתקנג		אגרת זו נד' לעיל עמ' לה (אג' תשסז) בהוספות.		
רפג	תתקעו	8	על	על ברכת	אוצ"ל של ברכת

כרך ד

יא	תתקפ	29	ושיפור	העדינות	העדינות
יב		2	יהיה	חתום	התום
		14	אמנם	בנשמתו	בנשמתו

עמ'	אג'	שורה	המתחילה	במקום	התיקון
		22	המוטבעת	בדורנו	ברוחנו
		26	וזה	משפטיה	ומשפטיה
יד	תתקפג	15	כמובן	מעיקרית	העיקרית
טו	תתקפד	7	הנושא	אחר עלם	את עולם
		7	הנושא	מברר	מכיע
		8	בכחו	אם תנאי	אם רק תנאי
		8	בכחו	מוכשרים	מתכשרים
		23	בארצו	בארצו	וארצו
טז	תתקפו	8	מוהרי"צ	מוהרי"צ	מוהרמ"צ
כז	תתקצד	8	ולענין	לעד	לע"ד
		8	ולענין	שישמרו	שימסרו
		11	אותן	ושירה וזמרת	לשירת ולזמרת
		12	תהיה	דרך	בדרך
		15	ובענין	בע"ה	בעתו
		16	כשתבא	ביעודה	בתורה
		27	נתגלתה	ד"כ	אוצ"ל ג"כ
		32	"ירושלים"	לכל	אוצ"ל וכל
כז	תתקצו	31	הקרושה	הזות שלנחל	הזאת, שתנהל (ר"מ צ)
ל	תתקצט	10	שלו'	האון	הגאון
		14	הנה	הגרש"ט	הגרש"א (ר"מ צ)
לה	אג	18	ב"ה	בכת"י אין תאריך ושורה זאת צריכה להיות מוקפת בסוגריים מרובעות	
לו		3-4	שלטובת	ללא הרגשה	
	אד	23	יתן	ר', לעבור	ר', בסדר הלמוד ראוי שתשים אל לבך לעבור
לח	אז	17	לכבוד	ידידי	ידידי
לט	אט	29	מה	הצירגולאר ¹	הצירקולאר ¹
		הערה 1 (השניה)		קביעת סדר	(תכנית). חוזר
מ		2	בין	המיוחדת	אוצ"ל המיוסדת
	אי	24	הלמורי	הלמורי	הלמוד
מו	איב	17	עובר	עובר	עבד
מו	איט	23	בטה	ההתמררות	אוצ"ל ההתמררות
נ	אכד	13	של	הכרה	הכרח
נא		30	מכרחים	באמה	באומה
נב		19	שבכל	אופי	אופן
		31	הנוסח	ילקה	ילקח
נה	אכט	27	תמותה	תמותה	אוצ"ל תמונתה/דמותה
נו	אל	19	בכתובים	אחרי	אחריים (ר"מ צ)
		29	הסנבלטים	זוהי מה אמר	אוצ"ל זהו מאמרו
				זהו מה שאמר	
		33	עושי	א-ל	א-ל (ר"מ צ)
נז		17	"התקוה"	לברן	לברד
	אלא	28	בשובי	הגדולה	אוצ"ל הגדול
			הערה 7	בזמן	אוצ"ל בזכות
נח	אלב	3	להו"מ	לנודון	לונדון
	אלג	16	להשלמות	להשלמות	אוצ"ל להשלמת
נט	אלה	12	ב"ה	ר"א	ק"א
		18	כמה	איניני	אינני
		30	מכ'	לאחר	לאחר (ר"מ צ)
סא	אלז	9	כ"ז	ובקאג"ס	ובקאג"ס (ר"מ צ)
סב	אלט	5	ביחש	קודשת	קדושת
סג	אמ	4	ע"פ	ומכתבך	ומכתבו
	אמא	29	לפרסמו	שהערת	אוצ"ל שהארת
סו	אמה (ע"פ	1		צ"ל ב"ה, י"ט תמוז תר"פ,	
	הנר' בס'			שנה ראשונה לאחינו	
	תפארת יעקב,			הנציב העליון של א"י	
	יפו תרפ"ח)			מר אליעזר בן מנחם	
				סיר הרברט סמואל יר"ה.	

עמ'	אג'	שורה	המתחילה	במקום	התיקון
		2			צ"ל שלום וברכה לכבוד ידידי הישיש הנכבד, מלא צפיית ישועה לעם ה' ונחלתו מו"ה ר' יעקב צבי זיסלמאן ג"י. אחדשה"ט באה"ר.
		9	ביחש	לאר"ק	לאה"ק
		12	באור	כלם	כולם
		14	נשכח	כלם	כולם
		16	קרן	הקדש	הקודש
		17	חסרו	שלו' וכו'	שלו' כנפשו ונפש ידידיו דושה"ט באהבה רבה המצפה לגאולה שלמה, הק' אברהם יצחק הכהן קוק
עא	אנה	12	את	יוכנן	יכונן
עב	אנו	3	הנך	והנפשי	ארצ"ל הנפשי
עג	אנט	27	שוני"ר	בלי	ארצ"ל בלתי
		32	נב.	שהוצא	ארצ"ל שהובא (שהוצע ר"מ צ)
עו	אסב	9	ברכת	ציטרין	ציטרון
עח	אסו	16	מתוך	בהתמנת	בהתמנות
עט		10	כנה"ר	וכו	וכו'
	אסז	20	עלינו	השופט	השופר
פב	אע	2	המטבח	בהפקרת	בהפקרות
פג	אעב	25	ועתה		
עד שורה זו הדברים דום תחילתו של כרוז דגל ירושלים ב' הגדנפס במאמרי הראיה עמ' 338. משורה זאת הדברים דום סופו של כרוז בענין עבודה עברית שתחילתו חסרה כלהלן: ב"ה, עידה"ק ירושלים ת"ו, כ"ג אלול תר"פ.					
אגרת שלוחה לאחינו היקרים אברי וכורמי המושבות, בכל מלא רוחב ארצנו הקדושה שלום וברכה. אחים!					
שטף של מהגרים בא ושוטף כעת אלינו, אוונו השטף אשר אליו נשאנו את נפשינו, מחכים אנחנו להגירה של אחים, פזורי הגולה שיבואו ויתוסמו לנו להתישבות בארץ אבות. יודעים אנחנו ברור, שכל תכן המעשים שלנו, כל שאיפותינו הלאמיות, ההולכות ומקבלות צורה ממשית, בזריחת אור קוי-גאולה מידי אביר יעקב גואל-ישראל ואוזרו בגבורה. הכל תלוי וקשור הוא					

עמ'	אג'	שורה	המתחילה	במקום	התיקון
פה	אעג	8	להתאמץ	אה"ק	בעניני ההגירה,
פו	אעד	5	הנפשי	להאשימם	בהצלחתה, בהגדלתה,
		11	דרש	דר"ש	בכמותה ואיכותה.
פז	אעו	7	ווארשא	הדרשה	אוצ"ל לאה"ק
		16	שככה	חלתו	להאשים
פח	אעז	5	ב"ה	ב'	דר"ש
		18	ומתוך	לגבי	הררישה
		19	דבר	אמר	נחלתו
		27	התשובה	הס"ח	ה'
פט	אעח	1	על	שלפי	דלגבי
		5	להתעורר	לזכר	נאמר
		6	הגבורה	קרומה	הס"ר
		15	ממה	והקריאה	שכלפי
		18	הק'	הק' א י ה"ק	לזכך
		29	חיותר	להביאתם	קדושה
צא	אפב	3	נשמח	נשמח במכתבך	והבריאה
		12	הקדושה	שעסקנים	אברהם יצחק הכהן קוק
		13	הערך	תבוא	אוצ"ל להבאתם/להביאם
צב	אפג	11	מוה"ר	הרצג	נשמחנו במכתבך
צר	אפח	30	הקפיד	חטיבה	שעסקנינו
צה		6	תנועה	לאיחוד	תביא
		8	ויקבל	ע"כ	הרצוג
		10	ויסרו	ההיפוך מההשערה	לחטיבה
		14	מראים	שני	לאחוז
		16	וכשהיה	[חסים]	וע"כ
		23	ונאנס	(אמר רב)	ההיפך מהשערה
		25	לעולם	לעולם	שתי
		26	התפלל	אומר	מיחסים
		27	ב:	"אמר רב:	[אמר רב]
צו		2	שבירושלמי	בבבלי	"[לעולם]
		3	הנ"ל	"למחר באין	אמר
		4	אותנו	גרן	"[אמר רב:]
		5	מעיקין	רב	אוצ"ל לפי
		8	ב"ה	כ"ך	"[למחר באין]
	אפט	30	בעה"י	כהנ"י	גבן
צז	אצ	7	הענינים	מר יגא	הרב
צח	אצג	16	כראוי	בנטויש	כ"ד/כ"ף
צט	אצה	10	לגביהו	להקדים	כנה"י
ק	אצו	11	אייג' זו שייכת לפני איג' אצב		מריגא
קג	אצט	13	ונפשם	יחן	בנטויטש
קר	אקא	14	של'	שלוח' ברכה	אוצ"ל שהקדים
קה	אקב	4	מכתבם	מתכבד נא	ויתן
		13	עלי	המעטים וזכינו	של' וברכה
קו	אקד	2	ויחוננו	ויחוננו	אתכבד נא/מתכבד אני
		14	פעדבער	הנני	המעטים וזכינו
			בכ"ז		אוצ"ל ויחוננו
					פעדבער
					הננו
קיא	אקיא		אקה נרפסה לק' עמ' אקח		
קיב	אקיד	24	אחרי שורת התאריך נשמטה שורה זו להרב דק' אשכנזים בבלגרד	הבכירה	ייתן
קיג	אקיו		אייג' זו נרפסה לעיל עמ' ס בהוספות.		של' וברכה
קיד		7	לא	יפגעו	אתכבד נא/מתכבד אני
		29	וע"ד	שנלחו	המעטים וזכינו
קטז	אקכב	1	הערה 1	סד"ק	אוצ"ל ויחוננו
קיז	אקכג	19	יש	הריף	פעדבער
קיח	אקכג	22	גורס	דח"ק	הננו
					הריף
					דת"ק (ר"מ צ)

עמ'	אג'	שורה	המתחילה	במקום	התיקון
קיש	אקבר	29	ותודיעונו	יחינו	חיינו (ר"מ צ)
קב	אקבו	26	המכתב	כסא	כסה
קבא	אקבו	10	ובבואכם	לשמחכם	אוצ"ל לשמחתכם (ר"מ צ)
קבר	אקל	9	עליו	באה"ב	באה"ר
קלב	אקלט	22	פאר	גלאזנער	גלאזער
		32	לגאולת	ונחלתן	ונחלתו
קלח	אקמג	29	אחיהם	אחיהם	אחיהם (ר"מ צ)
קמב	אקמז	9	בצפיתי	העלים	נעלים
קמח	אקנו	1	ותפארתנו	אפסי	אפסי
	אקנז	4	ידידי	חיקרי	חוקרי
	אקנח	26	מעולם	כניסה	אוצ"ל כניסה
קנא	אקסב	6	בן	ומפעולה	ומפעולה
		14	וגורמיה	אותה	אותם
		27	דדיומסית	דדיומסית	דדיומסית
		28	התרבויות	התאזה	התאות
		31	החמריות	החמריות	החמריות
		33	ירירתם	ל"ח	ל"ה
קנה	אקסז	2	האלה	שתהי	שתהי/שתהיה
		19	לחסד	ומה"ר	מוה"ר
		30	אפריון	[תברכנהו]	מברכנהו
קסג	אקפב	21	בהתנגדותך	והוקרה	אוצ"ל בהוקרה
קסה	אקפז	21	מברך	התענגו	יתענגו
		24	ותיכף	כפשם	כנפשם
קסו	אק פח	6	וכל	עדת	עדה
	אקפט	11	לכבוד	בקרלסבר	בקרלסבר
קסז		8	יזרח	יחדו	יחדיו
		12	והונני	ואחיכך	ואחיהם
	אקצ	17	ישראל	נתפרסה	נתפרסמה
קסח	אקצג	19	ידידי	בנימים	בנימין
קסט	אקצז	29	הגאבר"ק	אייציסלאוו	אמציסלאוו
קעב	ארא	15	ואין	דסותא	דסתוא
קעח	אריג	7	יוכלו	שליטא	שליט"א
קפג	אריט	26	שליט"א	לודז	לירז
קפט	ארכח	5	כעת	מראקלי	מראגלי
קצ	ארלא	29	ר'	איזשט	איזנשטאט
קצא	ארלג	26	מרכ"זנו	מרכ"זינו	מרכזינו
קצב	ארלד	12	ואביכם	אחיכך	אחיהם
קצג	ארלו	4	תמיד	כאלה	באלה
קצד	ארלח	10	הביתה	הסתדר	תסתדר
	ארלט	14	ב"ה	ב"ה ירושלים מ"ח	ב"ה, מ"ח
קצז	ארמר	14	צו	געלעגעהייט	געלעגעהייט (ר"מ צ)
קצח	ארמו	33	באה"ר	מרכז נ"י	מרכזנו
רב	ארנא	15	אברהם	כהנה	כהנא
		15	אברהם	בד"ק	אבד"ק
רג	ארנד (ע"פ הנד' בס' חרושי הרה"ה ירושלים תרפ"ד)	3	מוהר"ר	היבאקען	הובאקען
				וונגמון תי	ווינאן היילל
		4	אחרשה"ט	ארני	אדוני
		5	חרושי	הכת"ה	הרה"ה
		5	חרושי	ואם טרידנא	ואם כי טרידנא
		5	חרושי	בעז"ה	בעז"ה
		8	התורה	ר"ק	הקודש
		9	מר	לכ"א	לכל אדם
		9	מר	לא	ולא
		11	כולם	אחר	אחרי
		13	הטעות	לז	לי

עמ'	אג'	שורה	המתחילה	במקום	התיקון
		16	על	מצוה	ממצוה
		16	על	עמנו	נמנו
		17	סוגיא	ומטו	ומטים
		19	והגני	מלונ"ח	בלונ"ח
רד	ארנ"ה	4	שרב	מספיגא	מסתפיגא
	ארנז	33	הגאבר"ק	הגאבר"ק יצ"ו	הגאבר"ק פילדלפיה יצ"ו
רה		19	וכל	המשתופפים	המשתופפים
	ארנח	21	ב"ה	מ"ח	מ"א (ומקום איג' זו לפני איג' אשלז)
רו	ארנט		אג' זו אינה של הרב.		
רט	אורסג	20	ירושלים	בבוסם	אוצ"ל בבוסס/בבושם
רי	ארסד	3	ברכתם	וכן	וחן
	ארסה	23	לכ'	הקימת הלומית	הקימת הלאומית
ריא	ארסח	24	מוהר"י	לועדג	ליערז
ריב			נכפלה החתימה		
	ארסט	28	קודש	ה	ה'
ריג	אער	4	אחים	ד	ד'
רטו	אערה	32	של	ולחיי	לחיי
ריח	ארעז	9	שיאמר	פרתך	פרתי
		13	הבע"ח	יעשה	יעשה
ריט	ארעט	15	של	של	שלא
רכ	ארפ	5	נ"ב	עו"ר	אוצ"ל עו"ד
	ארפב		מקום איג' זו לפני איג אב.		
	(עפ"י הנד' בסי' א"י	26	מקצועותיה	ישראל. חכמים	ישראל. גדול הוא הערך של מחקר ארצנו
	ושכנותיה, וינה תר"פ)				הקדושה בין כל הערכים של מחקרי ארץ, חכמים
רכא		18	ומעמיק	התבונה	התבונה
רכב	ארפג	14	ירושלים	את קודש	אוצ"ל את אור הקודש
רכד	ארפו	10	סילווער	שפרינפעלד	שפרינגפיעלד
		18	הדר"ג	ולעדת דק'	ולעדתו
רכז	ארצ	23	הוד מעלתו	ירום הוד	ירום הודו
		27	חוננו	[המורה]	אוצ"ל החמור
רכח	ארצב	25	הצלחת	במסירות	במסירות
רכט		6	אנו	אמצעים	אמצעים
רלא	ארצד	19	ה.	הפוגרמה	הפוגרמה
רלה	אש	10	קשה	צער	צער
רלו	אשג	26	לכגבוד	לכגבוד	לכבוד
רמ	אשי	9	גם	הנו	הננו/אנו
רמא	אשיג	21	שלו'	וכ'	לכ'
		22	דייכאווסקי	שליטא	שליט"א
		24	בטח	ועליסאוועטגראד	יעליסאוועטגראד
רמב	אשיר	32	מפני	מדב	מדבר
רמו	אשכא	22	באמונה	ידיו	ידיו
רמט	אשכז	20	ונודע	ונודע	נודע
		22	הריב"ר	שכירושלים	שכירושלים
רנב	אשלא	12	והשי"ת	יהי'	והי'
רנד	אשלד	19	נפש	מנא לן	ממאי
רנה		6	הזאת	וחב	וחבב [רמ"צ]
רנו	אשלה	21	במים	ברבוותא	דרבוותא
רנט	אשלח		אג' זו אינה של הרב (נכפלה לק' איג' אשמ)		